

بررسی تغییر جنسیت در فقه و حقوق کیفری ایران

www.ketab.ir

نویسنده

نصیبه ابراهیم

انتشارات آریان قلم

سرشناسه : ابراهیمی، نصیبه، ۱۳۶۳-

عنوان و نام پدیدآور : بررسی تغییر جنسیت در فقه و حقوق کیفری ایران/ نصیبه ابراهیمی.

مشخصات نشر : تهران : آریان قلم ، ۱۳۹۳ .

مشخصات ظاهری : ۱۳۴ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۶-۵۰-۱ یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۲۵-۱۳۳ .

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : تغییر جنسیت (فقه)

موضوع : جزا- ایران

تعداد صفحات : ۱۳۴
تعداد برگه ها : ۱۳۹۳ الف ۲۶۶ ت/۱۹۸/۶ BP

رده ی کتاب : ۲۹۷/۳۶

شماره کتابخانه ملی : ۳۵۰۰۶

بررسی تغییر جنسیت در فقه و حقوق کیفری ایران

ناشر : بیان آرم

مؤلف : نصیبه ابراهیمی

ناظرکیفی : نخستین پایگاه مشاوره پژوهشی دانشگاه تبریز (تبریز)

ناظر فنی : محمد سعید زینلیان

چاپ متن : چاپ مهارت

صحافی : رفوف

نوبت چاپ : اول

تاریخ انتشار : ۱۳۹۳

تیراژ : ۱۰۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۴۶-۵۰-۱

قیمت : ۸۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه ۱۱

بخش اول: کلیات

فصل اول: آشنایی با مفاهیم ۱۷

۱- جنسیت ۱۷

۲- هویت جنسی ۱۷

۳- جهت‌گیری جنسی (نقش جنسی) ۱۸

۴- رفتار جنسی (نقش جنسی) ۱۸

۵- اختلال هویت جنسی (ترانس سکسوال) ۱۹

۶- ملال جنسی ۲۰

۷- ناراضی جنسی مرد به زن ۲۰

۸- ناراضی جنسی زن به مرد ۲۰

۹- مبدل‌پوشان جنسی ۲۰

۱۰- خنثی ۲۱

فصل دوم: اختلال هویت جنسی (ترانس سکسوال) ۲۲

گفتار اول: تعریف اختلال هویت جنسی ۲۲

گفتار دوم: چگونگی شکل‌گیری جنسیت ۲۴

گفتار سوم: چگونگی شکل‌گیری هویت جنسی ۲۶

گفتار چهارم: خصوصیات ناراضیان جنسی ۲۸

گفتار پنجم: ترانس سکسوالیسم، بیماری یا انحراف؟ ۳۰

گفتار ششم: شیوع در جامعه ۳۲

گفتار هفتم: سبب‌شناسی اختلال ۳۳

مبحث اول: نظریه بیولوژیکی ۳۳

مبحث دوم: نظریه روانی - اجتماعی ۳۴

گفتار هشتم: مشکلات ترانس سکسوال‌ها ۳۶

مبحث اول: مشکلات فردی ۳۶

مبحث دوم: مشکلات خانوادگی ۳۷

مبحث سوم: عدم تطابق و پذیرش اجتماعی ۳۸

۳۹	فصل سوم: تغییر جنسیت
۳۹	گفتار اول: تاریخچه تغییر جنسیت
۴۰	گفتار دوم: معنای تغییر جنسیت
۴۰	مبحث اول: تغییر جنسیت در لغت
۴۱	مبحث دوم: تغییر جنسیت در اصطلاح پزشکی
۴۲	مبحث سوم: تغییر جنسیت در اصطلاح فقهی
۴۳	گفتار سوم: فرآیند تغییر جنسیت در ایران
۴۴	گفتار چهارم: تغییر جنسیت یا تصحیح جنسیت
۴۵	گفتار پنجم: مکان تغییر جنسیت
۴۶	گفتار ششم: تغییر جنسیت، وانم یا آناتومیک

بخش دوم: جواز یا ممنوعیت تغییر جنسیت

۵۱	فصل اول: بررسی فقهی تغییر جنسیت
۵۱	گفتار اول: ممنوعیت مطلق
۵۲	۱- تغییر در خلقت الهی
۵۳	۲- حرمت ضرر رساندن و از بین بردن اعضا بدن
۵۴	۳- حرمت به علت تشبه مرد به زن و برعکس
۵۵	۴- حرمت به علت مخالفت با مصالح عمومی
۵۶	۵- حرمت به علت نگاه به شرمگاه و لمس عورت محرّم
۵۷	گفتار دوم: مشروعیت مطلق
۵۷	۱- اصل اباحه و عدم دلیل بر حرمت آن
۵۸	۲- قاعده تسلیط
۵۹	۳- عدم تغییر در خلقت الهی
۶۰	گفتار سوم: مشروعیت مشروط
۶۱	۱- آیت الله یوسف صانعی
۶۲	۲- آیت الله شیخ محمد علی اراکی
۶۲	۳- استفتاء مشترک از مراجع تقلید
۶۴	گفتار چهارم: بررسی افراد موضوع تغییر جنسیت
۶۸	فصل دوم: بررسی حقوقی تغییر جنسیت
۶۸	گفتار اول: تغییر جنسیت از دیدگاه حقوق کشورهای غربی
۷۰	گفتار دوم: تغییر جنسیت از دیدگاه حقوق کشور ایران
۷۰	مبحث اول: تغییر جنسیت و اصل قانونی بودن جرم و مجازات

- ۷۲ مبحث دوم: جنسیت جدید و مرجع صالح برای تشخیص و اعلام نظر آن
- ۷۳ الف - شناسایی جنسیت جدید
- ۷۴ ب - مرجع تشخیص و اعلام نظر جنسیت جدید

بخش سوم: مسئولیت کیفری فرد تغییر جنسیت داده

- ۸۲ فصل اول: تغییر جنسیت و جرائم علیه اشخاص
- ۸۲ گفتار اول: تغییر جنسیت و قصاص
- ۸۲ مبحث اول: تغییر جنسیت پدر پس از قتل فرزند
- ۸۷ مبحث دوم: تغییر جنسیت مادر پس از قتل فرزند
- ۸۸ مبحث سوم: تغییر جنسیت قاتل و مقتول
- ۸۸ الف - اثبات تغییر جنسیت داده
- ۹۰ ب - مقتول تغییر جنسیت داده
- ۹۱ گفتار دوم: تغییر جنسیت و قصاص
- ۹۳ گفتار سوم: تغییر جنسیت و قصاص
- ۹۵ مبحث اول: تغییر جنسیت زن
- ۹۶ مبحث دوم: تغییر جنسیت مرد
- ۹۹ گفتار چهارم: تغییر جنسیت و دبه
- ۱۰۱ مبحث اول: تغییر جنسیت و دبه شبه عمد
- ۱۰۲ الف: تغییر جنسیت جانی
- ۱۰۲ ب: تغییر جنسیت مجنی علیه
- ۱۰۳ مبحث دوم: تغییر جنسیت و دبه خطای محض
- ۱۰۶ فصل دوم: تغییر جنسیت و جرائم منافی عفت
- ۱۰۶ گفتار اول: ارتکاب عمل منافی عفت قبل از تغییر جنسیت
- ۱۰۷ مبحث اول: ارتکاب عمل منافی عفت مستلزم حد
- ۱۰۸ مبحث دوم: ارتکاب عمل منافی عفت مستلزم تعزیر
- ۱۰۹ گفتار دوم: ارتکاب عمل منافی عفت پس از تغییر جنسیت
- ۱۰۹ مبحث اول: ارتکاب عمل منافی عفت مستلزم حد
- ۱۱۱ مبحث دوم: ارتکاب عمل منافی عفت مستلزم تعزیر
- ۱۱۳ فصل سوم: تغییر جنسیت و ادله اثبات دعوی
- ۱۱۳ گفتار اول: تغییر جنسیت و شهادت
- ۱۱۵ مبحث اول: شهادت پس از تغییر جنسیت

- ۱۱۷.....مبحث دوم: تغییر جنسیت شاهد پس از ارتکاب جرم
- ۱۱۹.....مبحث سوم: تغییر جنسیت شاهد پس از ادای شهادت
- ۱۲۱.....گفتار دوم: تغییر جنسیت و قسامه
- ۱۲۲.....گفتار سوم: تغییر جنسیت و اقرار
- ۱۲۳.....گفتار چهارم: تغییر جنسیت و اسناد
- ۱۲۵.....منابع و مأخذ
- ۱۳۰.....ب- منابع عربی
- ۱۳۱.....ج- مقالات
- ۱۳۳.....د- سایتهای اینترنتی

www.ketab.ir

مقدمه

از ابتدای خلقت بدنبال ساده‌ترین موجودات چند سلولی مانند: ستارگان ریز دریایی و اسفنج‌ها و ... درخت زندگی شاخه‌های متعددی بوجود آورد. در ابتدای این مرحله، هر سلولی، سلول مشابه خود را بوجود آورد اما از این پس در پی آمیزش هردو سلول، سلول سومی متفاوت با آن پدیدار گشت. پاره‌ای نگره‌ها بر این باورند که دیگر خواری، جنسیت را بوجود آوردند. یعنی معنا که سلول‌ها یکدیگر را می‌خورند و ژن‌هایشان با هم در می‌آمیختند. گروهی از آنها با هم جفت و بارشده‌اند و تبادل ژنتیکی کردند و بدین ترتیب جنسیت فراگیر شد. اندیشمندان نیز باید این را تایید می‌کنند و اعتقاد دارند که انسان در اصل موجودی دوجنسی است. فروید نیز به خصوص بر وجنسی بودن (میل همزمان به همجنس و جنس مخالف) مردان و زنان تاکید داشت. فروید چون افلاطون نیز بر دو جنسی بودن انسان در ابتدا تاکید داشته‌اند.^۱

در نتیجه انسان از نظر فیزیولوژیکی از گونه‌های هردو جنس را در بدن خود داراست و از لحاظ روانی نیز ردپای خصوصیات دوجنسی در روان در هر جنس یافت، همان گونه که در یونان باستان علاقه به جنس مخالف و تمایل به همجنس وجود داشته و آن را در عرف اجتماع خویش پذیرفته و بر این اعتقاد بودند که انسان‌ها دارای طبیعت و خلقت دوگانه هستند، بعضی مونث دوگانه‌اند و برخی مذکر دو گانه. بنابراین جنسیت میانگین است و لاقل از نظر ترشحات داخلی مرد و زن آمیخته بوده و در حقیقت، مرد نسبت به زن متوسط‌ترین نسبت به مرد زن‌تر است.

با پیشرفت علم و تکنولوژی مسائل جدیدی بوجود آمده، که همواره مورد بحث و بررسی کارشناسان بوده است. یکی از این مسائل که مورد توجه پزشکان و حقوق‌دانان قرار گرفته، مسأله وجود افراد ترانس‌سکسوال (ناراضیان جنسی) می‌باشد. اینها افرادی هستند که از نظر جسمی، دارای اندام‌های جنسی سالم، ولی از نظر روحی دارای مشکل می‌باشند به این معنی که از لحاظ روحی و روانی نمی‌توانند جنسیت خویش را قبول کنند، مردانی که دنبال زندگی زنانه هستند و زنانی که می‌خواهند مثل مردان زندگی کنند.

۱- سیمونه، دومینیک، زیباترین داستان جهان، ترجمه: محمود سلطانیه، انتشارات جام، تهران ۱۳۷۶، ص ۱۲۳-۱۲۴

۲- استور، ای فروید، ترجمه: حسن مرندی، فرهنگ امروز، تهران ۱۳۷۵، ص ۳۴

«این ناراضیان جنسی به گفته خودشان، حتی در دوران کودکی هم احساس می‌کردند در بدن اشتباهی جای گرفتند. این افراد با وجود اینکه می‌دانند به گروه جنس موافق خود تعلق دارند ولی خود را دارای تفاوت‌های محسوس با آنان حس می‌کنند. بیشتر آنان پیش از بلوغ از وضعیت جنسیت خود متنفرند و آرزوی اصلی آنان پیوستن به گروه جنس مخالف است و این اشتغال خاطر دائمی کلیه فعالیت‌های آنان را تحت الشعاع قرار می‌دهد و محور اصلی جهان بینی آنان می‌شود. به طوریکه تحقیقات مؤید آن است که عدم همانند سازی جنسی صریح افراد مهم زندگی شان در صد بالایی از علل این آسیب را به خود اختصاص داده است».

همانند سایر جنسی‌ها در پی آن کسب هویت جنسیتی، در طول تاریخ در فرهنگ‌ها و اجتماعات مختلف وجود داشته و خواهد داشت و مؤید این امر است که، روند رشد هویت جنسیتی در فرهنگ‌ها و تمدن‌ها مختلف متفاوت بوده و خواهد بود. به طوری که در جوامع ابتدایی الگوی شکل‌پذیری و سمانند سازی و نقش‌های اجتماعی محدود بود، به همین دلیل هویت یابی برای کودکان و نوجوانان به نسبت آنها به سادگی، نقش‌های تازه را می‌پذیرفتند و رفتار قابل قبولی داشتند. در حالی که در جوامع پیچیده امروزی و در قرن بیستم که تغییر و تحولات به سرعت صورت می‌گیرد، هویت یابی جنس برای کودکان و نوجوانان دشوار است؛^۱ به طوری که کودکان هم‌هنگ با جنس خود پرورش می‌یابند و به افرادی مبتلا به اختلال تبدیل می‌شوند. ترانس‌سکسوال‌ها از لحاظ روانی نمی‌توانند جنسیت خود را قبول کنند و به همین علت در صدد تغییر جنسیت خود می‌باشند، که امروزه با بهره‌گیری از علم پزشکی، پزشکان موفق شده‌اند که جنسیت این افراد را تغییر دهند؛ یعنی اینکه عدم جنسیت آنان را برداشته و علائم جنس مخالف را در آنها قرار دهند.

در مورد اینکه آیا از نظر دین مقدس اسلام، تغییر جنسیت افراد ترانس‌سکسوال جایز است یا نه؟ فقها نظرات متفاوتی را ابراز کرده‌اند؛ عده‌ای از فقها^۲ تغییر جنسیت را تنها در افراد

۱- مهرابی، فریدون، بررسی برخی از ویژگی‌های تبدیل خواهی جنسی در بیماران ایرانی، فصلنامه اندیشه و رفتار، ش

۲، زمستان ۱۳۷۴، ص ۷

۲- حسنی، بابک، بحران هویت در نوجوانی، ابرار ۱۳۷۴/۹/۲۸، ص ۶

۳- خونی، سید ابوالقاسم، استفتانات (پرسش و پاسخ)، موسسه احیاء آثار امام خوئی، قم ۱۳۸۱، ص ۲۸۶

خنثی^۱ مجاز می‌دانند، در حالیکه اکثر فقهای شیعه^۲ تغییر جنسیت افراد ترانس سکسوال (افرادی که از ساخت بدنی خود و جنسیتی که در آن قرار دارند راضی نیستند و اصرار و آرزوی تبدیل شدن به جنس مخالف را دارند) را جایز می‌دانند، البته منظور فقها از جواز، به طور مطلق نیست بلکه شرایطی لازم است که وجود داشته باشد تا عمل این افراد جایز باشد.

از نظر حقوقی نیز، بر حسب داده‌های جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان همواره حقوق چند گام از تحولات جامعه عقب است، به طوریکه ابتدا جامعه با یک مشکلی که ناشی از علم و فناوری است مواجه می‌گردد، سپس مجلس قانونگذاری به فکر تصویب قانون در خصوص آن مورد می‌افتد. مثل تغییر جنسیت که امروزه با پیشرفت علم پزشکی توانایی تغییر جنسیت از مرد به زن و بالعکس وجود دارد که اتفاقاً در کشور ایران این تغییر جنسیت زیاد اتفاق می‌افتد.

۱- خنثی کسی است که هر دو آلت تناسلی را دارد و صورتی دیگر هم فرض می‌شود و آن کسی است که فاقد هر دو آلت تناسلی است و فقهای شیعه، مثل شهید اول و شهید ثانی آن را در بحث فرد خنثی (وارث) مطرح ساخته‌اند «خنثی کسی است که دارای آلت تناسلی مردان و زنان است. و کسی که نه آلت مردی دارد و نه زنی، به قرعه به او ارث می‌دهند» مکی العاملی، محمد بن جمال الدین، اللمعه الدمشقیه، جلد ۲، انتشارات دارالفکر، قم ۱۳۸۳، ص ۲۳۱. «در زبان فقه منظور از مسموح، شخصی است که نه آلت مردانه داشته باشد و نه آلت زنانه» بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم، رساله نوین، ج ۳، چ ۲، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران ۱۳۶۵، ص ۲۷۷

۲- موسوی خمینی، سید روح الله، تحریر الوسیله، ج ۲، انتشارات اسماعیلیان، قم ۱۴۰۸ ق، ص ۶۲۶؛ منتظری، حسین علی، رساله استفتائات، ج ۲، انتشارات سایه، قم ۱۳۸۳، ص ۴۰۸